

d

~~90A~~

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE DER
KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE VAN
WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1937

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT

~~17 MRT 1938~~

UTRECHT

VERSLAG

VAN DE DIALECTENCOMMISSIE OVER 1937

De Dialectencommissie heeft in 1937 haar vijfde vragenlijst uitgezonden, die een vijftigtal verwantschapsnamen bevat en die even vóór het einde van het jaar aan de thans ongeveer twee duizend medewerkers van het Centraal Bureau voor Nederlandsche en Friesche Dialecten is toegestuurd. Inmiddels werd ook in het afgelopen jaar voortdurend aandacht besteed aan de uitbreiding van het aantal correspondenten en daardoor tegelijk aan die van de reeds eerder uitgezonden vragenlijsten. Het aantal ingevulde lijsten bedroeg dientengevolge op 31 December 1937: voor lijst 1: 1981, voor lijst 2: 1991, voor lijst 3: 2045, voor de gemeenschappelijke vragenlijst: 1753, voor lijst 4: 1301. De laatstgenoemde twee lijsten zijn door bemiddeling van Prof. Grootaers te Leuven ook in Zuid-Nederland uitgezonden.

Het in kaart brengen der gegevens werd regelmatig voortgezet. In 1937 werden van vragenlijst 2 de woorden vader (16), (hij) staat (20), kaars (38), paars (38) en maaien (70), van vragenlijst 3 de woorden vleesch (19), dorschen (20), moe (23), dorp (37), kerk (40), werk (40) en huis (40) in kaart gebracht. De tusschen haakjes geplaatste getallen geven de zinnen aan, waarin deze woorden voorkomen. De reeds eerder geteekende kaarten, die in bijlage 1 bij het verslag over 1936 zijn opgesomd, werden aan de hand van de nieuw binnengekomen gegevens aangevuld. Van de nieuwe kaarten werden tevens verzamelkaarten geteekend. Ook in het afgelopen jaar deed dit kaartenmateriaal herhaaldelijk dienst, vooral ook voor inlichtingen.

Nu in het geheel ongeveer vijftig kaarten zijn geteekend, acht de commissie het oogenblik gekomen, een begin te maken met de uitgave van den atlas der Nederlandsche dialecten. In den loop van het jaar werden met enkele uitgevers onderhandelingen aangeknoopt, die thans met één van dezen worden voortgezet. Indien de commissie er in slaagt, tweehonderd intekenaren te vinden op den atlas, is deze uitgave verzekerd. Aangezien de daaraan ver-

bonden werkzaamheden nog meer werk en tijd zullen vorderen van het thans reeds overladen bureau, heeft zij tevens pogingen in het werk gesteld om door ruimere subsidies de aanstelling van een tweede werkkraacht naast den secretaris mogelijk te maken. Tot nu toe is zij daarin slechts zeer ten deele geslaagd. Ook zonder dezen nieuwen functionaris hoopt zij echter in 1938 een eerste aflevering, uit twaalf kaarten bestaande, in het licht te geven.

Van 20 tot 26 Mei organiseerde de commissie, in samenwerking met de Volkskunde-commissie, een tentoonstelling, die een overzicht gaf van haar werkzaamheden. Het bestuur der Akademie had hiertoe welwillend de groote vergaderzaal en de Bilderdijk-kamer beschikbaar gesteld. Op 20 Mei heeft de voorzitter der commissie deze tentoonstelling geopend met een rede, waarna de voorzitter der Volkskunde-commissie eveneens een rede uitsprak. Deze opening werd bijgewoond door de Commissarissen der Koningin in Friesland en Gelderland, leden van Gedeputeerde Staten van Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland, den Griffier der Staten van Noord-Brabant, den Wethouder voor het Onderwijs en de Kunstzaken der gemeente Amsterdam, vele inspecteurs van het Lager Onderwijs en andere genoodigden. Hoewel de tentoonstelling slechts korten tijd geopend bleef, heeft zij vele honderden bezoekers getrokken. Indien mogelijk zal in het vervolg jaarlijks een overzichtelijke tentoonstelling van dezen aard worden georganiseerd.

Ook overigens werd het bureau in den loop van het jaar door vele dialectologen uit binnen- en buitenland bezocht. Onder leiding van Prof. de Vooyts bracht op 8 Februari de Utrechtsche Litteratorenkring een bezoek.

Op uitnodiging van de Commissie voor Heemkunde verleende het bureau zijn medewerking aan de Heemkunde-tentoonstelling, in Februari te Amsterdam gehouden.

De bibliotheek en het archief van het bureau mochten zich ook in het afgelopen jaar in veler belangstelling verheugen. Van de namen der schenkers, die in bijlage I vermeld worden, dienen afzonderlijk te worden genoemd de heer G. Prop, die ons uit de nalatenschap van den Achterhoekschen dialectschrijver H. J. Krebbers een aantal bescheiden schonk, en de heer J. Rasch en Prof. Dr. C. G. N. de Vooyts, die beiden waardevolle Deutsche

dialectwoordenboeken schonken. Vele auteurs van dialectliteratuur stonden een exemplaar van hun boeken aan onze bibliotheek af.

De Akademie verleende in 1937 aan de commissie een subsidie van f 2500.—, de provincie Groningen en het Prov. Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen elk een subsidie van f 100.—. Van de donateurs der commissie, wier namen in bijlage II worden genoemd, werd over het afgelopen jaar een bedrag van f 161.— ontvangen.

De in het vorige jaarverslag vermelde taalkundige sectie van de Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders heeft haar werkzaamheden in 1937 voortgezet in Wieringerwerf en Middenmeer. Hieraan werkten mede mej. J. C. Daan, litt. dra., de heeren L. Geenen, litt. cand. en W. Slijpen, litt. cand. en mej. H. A. Wijma, litt. dra. Behoudens enkele noodzakelijke aanvullingen is het fonetische gedeelte van dit onderzoek thans voltooid. Bovendien voltooide Mej. Daan de bewerking van de taalkundige gegevens, in 1931 op Urk verzameld. De commissie hoopt financieel in staat te worden gesteld, haar monografie over de taal en het volksleven van dit eiland in 1938 het licht te doen zien.

De commissie nam het initiatief, een fonologische beschrijving te geven van het Nederlandsch en zijn dialecten, met een bijbehorende kaart. De plannen hiertoe zijn echter nog te weinig uitgewerkt, om hierover reeds in dit verslag nadere mededeelingen te kunnen doen.

Besloten werd, het maandblad „Onze Taaltuin”, dat onder redactie van den voorzitter staat, te beginnen met 1 Mei 1938 tot officieel orgaan der commissie aan te nemen.

Bij beschikking van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en met medewerking van de Afdeeling Onderwijs van het Gemeentebestuur van Amsterdam werd de heer B. J. Melcher, onderwijzer-wachtgelder, met ingang van 9 Januari op het bureau tewerk gesteld. De heer W. J. Daan, die sinds 20 Augustus 1936 als volontair werkzaam was, verliet het bureau op 20 Januari. De commissie betuigt hem ook hier haar dank voor de bewezen diensten. Van 25 Januari tot 12 Mei en vervolgens weer van 4 October af was de heer M. B. Stevens als volontair werkzaam, van 16 Mei af de heer J. A. M. Holleman.

Tengevolge van de in het vorige jaarverslag vermelde gewijzigde verhouding der commissie ten opzichte van de Regeering en de Akademie, werd de secretaris met ingang van 1937 tevens penningmeester, terwijl ons medelid Dr. L. Kaiser als zoodanig aftrad. De commissie wil haar ook op deze plaats dank brengen voor de wijze, waarop zij zich van 1930 af van haar taak heeft gekweten. In de samenstelling der commissie kwam overigens geen wijziging.

*Namens de Dialectencommissie der
Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen:*

JAC. VAN GINNEKEN, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE I.

Lijst van personen, enz. die in 1937 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche en Friesche Dialecten.

N.V. Bosch & Keuning, Uitgeverij Contact, D. A. Daamen's U.M., H. A. Dollekamp, A. Dorsman, E. van Dijk, H. van Dijk, de Gemeentebesturen van Hilversum en Middelburg, Jan H. de Groot, Dr. K. Heeroma, Mej. Dr. S. Hofker, Mej. Dr. A. R. Hol, J. L. A. Kremer (†), Mevr. J. R. van der Lans—Russel, L. H. Lubberdink, G. A. van der Lugt, H. Odink, Dr. J. L. Pauwels, Dr. W. Pée, G. Prop, J. Rasch, A. J. Schreuder, G. H. Sekhuis, P. Sipma, A. A. van der Sluis, G. W. Spitzen, J. H. H. Storms, Eerw. Zr. Thomasita, Universiteitsbibliotheken te Nijmegen en Utrecht, P. Pacificus van de Ven, O. Carm., Prof. Dr. C. G. N. de Vooyo, Jan A. Wansink, D. Wouters.

BIJLAGE II.

Lijst van Donateurs van de Dialectencommissie.

Mej. R. v. Alebeek, J. v. d. Baan, Dr. A. Beets, A. H. Bracht, H. J. Buist, W. J. C. Buitendijk, M. E. Daan, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Mej. Branco van Dantzig, Mr. P. Dieleman, Drentsche Vereeniging te Amsterdam, J. W. H. M. Dols, Dr. H. J. E. Endepols, G. A. van Es, Dr. K. Fokkema, Dr. H. A. Enno van Gelder, Mej. Dr. H. C. M. Ghijsen, Prof. Dr. Jac. van Ginneken, Dr. C. B. van Haeringen, Dr. J. van Ham, Prof. Dr. A. G. van Hamel, Joh. Heesterbeek, S. J., W. Gs. Hellinga, Mej. Dr. S. Hofker, Mej. Dr. A. R. Hol, Prof. Dr. G. G. Kloeke, Prof. Dr. A. Kluyver, Dr. H. W. J. Kroes, Mej. H. J. Kuik, W. Kwakernaak, Mr. G. H. Lambert, Mej. Dr. J. H. van Lessen, Mej. E. A. Magnin, Mej. C. A. A. Mulder, Prof. Dr. J. W. Muller, Mej. M. Th. Neujean, Mej. Dr. Leonie van Nierop, Prof. Dr. G. S. Overdiep, Dr. Win. Roukens, Prof. Dr. A. A. van Schelven, Dr. M. Schönfeld, A. J. Schreuder, Prof. Dr. Jos. Schrijnen, W. Slijpen, Dr. J. Smit, Dr. G. Stuiveling, J. Tans, Mej. R. C. M. Tellegen, J. P. Tetterode, B. Tieceke, O. Carm., Mej. J. Tinbergen, Prof. Dr. M. Valkhoff, P. van Vliet, Prof. Dr. C. G. N. de Vooyo, J. H. de Vree van Gelder, Dr. W. de Vries, Dr. Joh. Æ. Wartena, Dr. J. Wils, Prof. Dr. N. van Wijk, Mej. H. A. Wijma.